

БЕЛИЯТ ЛИСТ или ПРОКЛЯТИЕТО НА ГУТЕНБЕРГОВИ

(Есе)

Алек ПОПОВ, E-mail alecpopov@yahoo.com

Може би най-изтърганото клише в писателската митология е „страхът от белия лист”. Вече не помня кой, кога и къде е артикулирал за пръв път симптомите на тази фобия, но се смята, че всеки автор принципно страда от нея. Мъките си пред белия лист са изплакали както световни писатели от ранга Хемингуей и Грьъм Грийн, така и полу-анонимни пера, творещи в нишите на интернет пространството, а времето и прогреса като че ли с нищо не са допринесли за облекчаването им. Независимо дали става дума за хартиен или дигитален носител, проблемът остава същият. Плазмените екрани може би спестяват хартията, но не и страниците. Загризал молив, захапал цигара, лула или пура, засмукал гърлото на бутилка, авторът продължава да медитира пред бялото поле. Дори когато се изхитря да диктува, проклетата страница неумолимо се прожектира в съзнанието му. Страница, която трябва да бъде изпълнена с думи. Думи, които трябва да произведат смисъл. Навярно това е проклятието на Гутенберг.

„Борбата с белия лист” вероятно е най-обикнатата и разпространена писателска поза. Различаваме три основни типа: екзистенциално-депресивна - *„Цял живот съм осъден да пуша цигара над белия лист”*; маниакално-агресивна - *„Белият лист е врата към гениалността...”*; патетично-регресивна - *„Все още не съм готов да пиша. Да цапам белите платна със моята бавна мисъл.”* На практика обаче става въпрос за нещо доста по-прозаично, предмет на конкретно усилие, свързано с пренасянето на определено количество думи от главата на пишещия във физическото пространство. Усилие, което предполага не само чиста умствена енергия, но и значително телесно участие. Казано с думи прости — хамалогия. Защото понякога думите тежат като камъни. Осъзнаваш го едва след като си хлопнал капака на лаптопа... Не случайно професионалните писатели са обсебени от броя на думите, дори знаците и може би една от най-често задаваните команди на компютъра (поне що се отнася до моя!) е Word Count. До този момент например съм написал 302 думи, без да смятаме заглавието. Последният ред прибавя още цели 12. Наистина, какво безценно изобретение!

Ако трябва да сме честни, количеството винаги е било по-важно от качеството. Може би затова писателите често си слагат дневна норма от думи, която трябва да изпълнят. В това отношение доста приличат на майсторите. И също като тях мразят да изхвърлят материал. Макар да е неизбежно, уви! Няма нищо по-неприятно от това да гледаш как бялото поле отново настъпва, изличавайки редовете, които си успял да отвоюваш с толкова мъка от пустия лист. Някои, включително аз, складират изпадналия материал с надежда, че някой ден може да им влезе в работа. Компютърът ми например е пълен с такива пасажи, които сами по себе си вероятно не са лоши, но са се оказали структурно несъвместими с основния текст. Описания, ситуации, портрети, коментари, диалози, понякога дори цели глави — просто ми е жал да ги пратя в кошчето. Току виж паснали в някакъв друг текст. Което почти никога не става...

Строго погледнато, белият лист не е нищо повече от строителна площадка. Терен, върху който авторът гради своите кули от думи. Но за разлика от парцелите по родното Черноморие цената му все още е сравнително достъпна. Разбира се, не липсват и опити за спекула, но обикновено не водят до желанния резултат. Особеностите на терена не го позволяват. Белият лист, пред който се е чучнал Маркес, не се различава от листа, пред който се блещи всеки от милионите драскачи по света. Нито мястото, откъдето купуваме хартия, нито марката, грамажът или степените на белотата имат някакво отношение към текста, който ще се разположи върху нея. Думите не идват по-лесно върху екрана на компютъра, отколкото върху машинописната страница. Нито пък има кой знае какво значение дали една страница е създадена в Уиндоуз или в Линукс. Епосът Гилгамеш е записан на глинени плочки, Илиадата — върху хвърчащите листове на паметта. Истината е, че писателите не се спират пред нищо. Биха превели своите

кервани с думи дори през страниците на пергамент от човешка кожа, ако се налага. А какво ги чака отвъд? Следващият бял лист, естествено. Материалът е без значение.

[Препеч.: в. Капитал — Light, бр. 21, 24-30 май 2008 г.]